

Motion

1977/78:836

av Lars Werner m. fl.
om obligatorisk arbetsförmedling, m. m.

Vänsterpartiet kommunisterna har i ett stort antal motioner krävt förbud mot svartlistning och åsiktsregistrering av fackligt och politiskt aktiva arbetare. Vi har samtidigt krävt inrättande av obligatorisk arbetsförmedling, som skulle utgöra ett viktigt instrument för att stoppa svartlistningen. Vid samtliga tillfällen har dessa motionskrav avslagits av de övriga riksdagspartierna. Dessa krav är i dag minst lika aktuella och motiverade som tidigare. Det är därför nödvändigt att på nytt resa dessa krav.

Maktförhållandena mellan arbetare och arbetsköpare har – trots tillkomsten av lagen om anställningsskydd och lagen om medbestämmande i arbetslivet – inte i någon väsentlig grad förändrats. Arbetsköparna kan fortfarande fritt välja och vraka mellan arbetssökande. En del av SAF:s 32 § är fortfarande ograverad kvar, nämligen "att fritt anställa". Denna arbetsköparnas självtagna rätt är av stor betydelse. Den ger möjlighet att svartlista fackligt och politiskt aktiva. Så sker fortfarande på den svenska arbetsmarknaden. Vänsterpartiet kommunisterna har i tidigare motioner visat exempel på sådan utestängning av aktiva och radikala arbetare från arbete. Vi skall här återge ytterligare ett par exempel som belyser svartlistningen.

Vid Bolidens kemifabrik utanför Helsingborg vägrades en arbetare återanställning, trots att han tidigare skött sitt arbete oklanderligt och trots att företaget sökte arbetskraft. Motiveringen från arbetsköparens sida för att inte anställa den aktuella arbetssökanden var att han hade skrivit en arbetsmiljöroman om sin arbetsplats. Vid närmare undersökning konstaterades det att arbetsköparen näppeligen kunde känna till denna bok vid det tillfälle då arbetaren vägrades anställning, eftersom boken då ännu inte tryckts. När fallet uppmärksammades av massmedia och frågorna ställdes till företagets informationschef, varför denne arbetare inte fick anställning, blev svaret: "Jag vet inte exakt. Men läs hans bok." När sedan facket kopplades in medgavs det att man registrerat arbetare vid företaget sedan 1959. Man ansåg dock att registreringen inte fördes på annat sätt än i andra företag. Fackklubben har nu begärt förhandlingar och kräver att all registrering av arbetare skall upphöra.

Ett annat fall är en arbetare som deltagit i en strejkaktion. Han utsågs som representant för arbetarna under konflikten – dvs. han ingick som ledamot i strejkkommittén som arbetarna valt. När han sedan skulle söka annat arbete blev han av arbetsförmedlingen anvisad ett tjugotal olika arbeten som arbetsförmedlingen ansåg eller bedömde honom kvalificerad till, men han fick alltid samma besked: "Tyvärr kan företaget inte anställa er just nu."

Detta skedde samtidigt som man anställde andra arbetssökande. T. o. m. arbetsförmedlingens tjänstemän ansåg det egendomligt att han inte anställdes av något av de anvisade företagen som sökt arbetskraft.

Ett annat exempel på svartlistning är när ett storföretag i Göteborg på de kommunala bussarna annonserar efter arbetskraft men bara anställer dem som de själva anser lämpliga. En arbetare sökte upp företaget i fråga och anmälde sitt intresse för det utannonserade jobbet. Men efter det att han fyllt i ett omfattande formulär (personundersökning), vari bl. a. uppgifter skulle lämnas om föräldrarnas arbetsförhållanden, fick han till svar att det f. n. inte fanns något arbete men att han kunde komma tillbaka om någon vecka så kanske det ordnade sig. Den sökande återkom inte mindre än tre gånger och fick samma svar vid varje tillfälle. Men annonserna på bussarna fanns fortfarande kvar. Av personundersökningen framgick det att föräldrarna var kända och aktiva vänsterpolitiker. Man måste då dra den slutsatsen att det från företagets sida befarades att också sonen var politiskt aktiv och möjligen skulle kunna ställa till förtret på företaget.

De exempel som vi här kortfattat har belyst ger ytterligare belägg för nödvändigheten att lagstifta om förbud mot svartlistning och personundersökningar.

Vänsterpartiet kommunisterna har också tidigare påtalat att det fortfarande finns företag som ställer krav på att den som skall anställas måste ha fullgjort första värnplikten och att han eller hon inte är äldre än 40 år. Genom att egenmäktigt upprätta sådana åldersspärrar både uppåt och neråt utesluts både ungdom och äldre arbetare från anställning. Dessutom tilltvingar sig arbetsköparna, genom denna självtagna rätt, den effektivaste och lönsammaste delen av arbetskraften.

Det är ett oföregivligt krav att arbetsköparna med det snaraste fräntas denna självtagna rätt att fritt välja och vraka bland de arbetssökande.

Ett annat led i registreringen är de omfattande personundersökningar som många företag tillämpar och som arbetsförmedlingarna i vissa fall är arbetsköparna behjälpliga med. Det rör sig här om utfrågningar, som direkt är diskriminerande och inte har med den arbetssökandes kvalifikationer att göra. Dessa företeelser kan inte accepteras och är oförenliga med elementära, demokratiska rättigheter. Förfarandet bör med det snaraste stoppas.

De frågor som nu belysts ger ytterligare belägg för nödvändigheten att införa obligatorisk arbetsförmedling, att lagstifta mot svartlistning, registrering av arbetare samt att förbjuda diskriminerande personundersökningar.

Med hänvisning till det anförda föreslås

att riksdagen hos regeringen anhåller

- I. dels om skyndsamt utarbetande av förslag till lag som förbjuder åsiktsregistrering, personundersökning och svartlistning av arbetare,

2. dels om skyndsamt utarbetande och framläggande av förslag till lag om obligatorisk arbetsförmedling.

Stockholm den 23 januari 1978

LARS WERNER (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

LARS-OVE HAGBERG (vpk)

KARIN NORDLANDER (vpk)

C.-H. HERMANSSON (vpk)

JÖRN SVENSSON (vpk)

KARL HALLGREN (vpk)

TOMMY FRANZÉN (vpk)